

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

O invenție americană

„Balonul-bébé” umplut cu helium, permite celor ce și-l leagă de spate să sară la 4-5 m. înălțime.

Curentele puriste în limba românească

Unii susțin că limba românească trebuie să se îmbogățească numai cu cuvinte de origine populară. Aceștia ar dori ca toate neologismele, dacă se poate, să aibă echivalente în cuvinte populare.

Chestia purismului în limbă nu e nouă.

Din scriitorii latini, în special *Lucretiu* s'a ridicat contra invaziei cuvintelor grecești în limba latină. Același discuție o găsim în secolul al XIV-lea în Italia, la începutul secolului al XVII-lea în Franța, în secolul al XVIII-lea în Germania, la începutul secolului al XIX-lea în Rusia și la 1870-1871, chestia purificării limbei românești a fost discutată mai mult și la noi.

De obicei, la noi s'a admis ca bune toate cuvintele împrumutate din alte limbi cari nu existau în limba noastră, sau cari aveau o origină streină recentă.

Puriștii latiniști din Ardeal tindeau la înlocuirea integrală a tuturor cuvintelor streine în limba românească cu cuvinte latine. Astfel, era școala lui Timotei Cipariu și, în special, un prototip al acestei tendințe e „Dicționarul limbei române” de A. T. Laurian și I. C. Massim.

Puristul Aron Pumnul era contra oricărui împrumut străin și voia să creeze din limba noastră analitică una sintetică, în felul celei germane.

Helade Rădulescu dorea italianizarea limbei noastre, fiindcă el considera limba română ca un dialect italian.

Scriitorii noștri mari dela început au admis un compromis care a devenit general și s'a transformat într-o lege ce durează și azi: Orice cuvânt pe care nu-l avem în limbă îl împrumutăm de la streini în special de la francezi, dându-i însă, forma latină. Astfel cuvintele: speranță, (nădejde) promisiune (făgăduială), armată (oaste), admirație, petiție, suplică, etc.

Numărul neologismelor crește, fără a fi nevoie să le importăm. Aceste neologisme sunt barbarisme aevărate și trebuie să ne ferim de ele. N-ar trebui zis: soluționa (pentru a rezolvi), nici a se preta (pentru a fi în stare), nici a badijona (pentru a obloji) și așa mai departe.

Am observat că pentru admirație sau pentru toate substantivele cari se termină în *oție*, administrație nație, fundație, etc, prima formă e mai bună decât administrațiune, fundațiune, etc.

Se pare că genul limbei nu suportă administrațiune, fundațiune și preferă forma în *oție*, fără ca a doua formă să fie incorectă. Totuși, unele cuvinte au numai prima formă cum e administrație, fortificație, adică termenii cei mai întrebuițați.

Aceste substantive cu terminația în *oție*, prevalează în procesul limbistic și ele au intrat în patrimoniul popular.

Mai sunt și cuvinte cari au forma a doua ca: terminațiune în loc de terminație, națiune mai mult de cât nație. Se zice fabricațiune și fabricație, amândouă fiind corecte ca și dominațiune și dominație, etc. Uzul e suveran în această privință și el decide asupra terminației definitive.

Am dat aceste exemple ca să arătăm că limba noastră e încă pe cale de formare și regulile nu sunt încă definitiv fixate.

Un cuvânt inexistent în limba noastră îl luăm din limba lui de origină: *dreadnought*, performanță, sport, raid, derby, jocheu, spleen, football, whisky, tennis, etc.

Cuvintele abstracte le-am împrumutat mai toate din limba franceză, dându-le forma lor latinizantă: liceu, gimnaziu, curs, primar, secundar, universitar, glacial, etc.

Nu e permis, însă, ca atunci când avem un cuvânt în limbă pentru a exprima o noțiune, să recurgem la împrumuturi streine, cum e: soluționa egal cu rezolvi. Putem, în schimb, să înlocuim un cuvânt slav printr'unul latin când cel din urmă nu este cristalizat în limbă: făgăduială înlocuit cu promisiune, nădejde cu speranță, tagadă cu negare și altele. În acest caz, sunt preferabile cuvintele latine.

Prin cuvinte cristalizate în limbă înțeleg acela cari, deși de origină slavă sau alta, sunt cu totul romanizate ca: vorbă, gândire, iubire, slavă, război. Deși ele au echivalente latinești,

totuși, nu se pot înlocui, fiindcă au nuanțe deosebite de noțiunile: cuvânt, cugetare, amor, glorie, luptă, etc. Aceste cuvinte n'au corespondente în limbă, pentrucă fac parte integrală din tezaurul limbei românești.

Formele latine, însă, dau mai multă precizie limbei, mai multă claritate și mai multă clasicitate.

În românește avem trei cuvinte pentru a desemna cuvântul amor: dragoste, iubire și amor. Fiecare din ele are o nuanță deosebită. Iubirea este o noțiune mai abstractă. Dragostea se întrebuițează mai mult în expresii: dragoste la toartă, noroc în dragoste, etc., iar noțiunea amor e însoțită totdeauna de neologisme și însemnează o pasiune violentă: amor platonice, amor în teatru, etc.

Limba română trece acum printr'o epocă de tranziție. Ea cată să se desbure de cuvintele greoaie slavone, ungurești sau turcești. Acest proces s'a făcut prin progresele realizate în toate domeniile din țara noastră.

Cuvintele: nădăduesc, făgăduesc, tăgăduesc au fost înlocuite cu ar, monioase latinisme: sper, promit, neg, cari au intrat definitiv în limbă. Pedeza tăparte, se căută și cuvinte noi, dar numai atunci când în lipsă de altele, se simte nevoie. Progresul limbei în claritate, compoziție și simetrie a impus metodele scrierii corecte.

La noi nu poate fi vorba de un proces purist al limbei, fiindcă mergem spre un limbaj perfecționat.

A fost o vreme când moldoveanul scria sau vorbea cu expresii locale moldovenești, ardeleanul cu expresii ardelenesti, etc. Așa ceva nu se mai

Inceput de iarnă

*Plecă în spre sud a belșugului doamnă,
Ducănau-și cu dânsa tristețea-i nespusă;
În juru-i aleargă suita-i compusă
Din vânturi nebune de toamnă...*

*Ea mână 'nainte solii de cocoare;
Purtate de vânturi în trista 'nserare,
Fășii albicioase de neguri, — ce ceru
O bură de ploaie, — în zare departe
Dispar și în urmă pe frunzele moarte
Fulgi albi de zăpadă s'aștern...*

*Și lacul îmbracă o haină de flint;
Pe piatra, sub care fînța-mi iubită;
Azi doarme — cu frunza odată răpită, —
Pictează flori mândre de argint,
Artistă ce 'ndeamnă pe toți la hodină
Și-mi varsă în suflet o pace divină...*

Mihail-Dumbravă

poate acum, pentru că limba noastră, după cincizeci de ani de progres continuu, se poate considera aproape ca deplin formată.

Azi trebuie să scriem și să vorbim o limbă română care să fie înțeleasă de toți și să corespundă progresului realizat de ea. Putem zice că avem o limbă românească unitară și mai ales o limbă literară, care au fixat-o Alexandri, Eminescu, Maiorescu, Coșbuc, Iorga, Slavici și toți scriitorii noștri de seamă din trecut și de azi.

G. Niculescu-Varone

Maica Fevronia

— S hîță —

...Vibrări repețite de clopot, unduiau ușoare deasupra codrilor seculari și ca niște ciocănașe de argint, loveau tainic în geamul străveziu al Liniștei...

...Val-a imprăștiat murmure tânguioase, iar în adâncu-i, se zbuțuia, între malurile-i adumbrite, Teleajănu...

Undele grăbite, aduceau lemne, podoba profanată a codrilor noștri! și îngânau, în taina amurgului, un cânt îndurerat ca și visul spulberat al unei fecoare...

Cântăreții codrului, obosiți, de-abia își mai șopteau un: „Noapte bună“ tainic, ca și freamătul frunzelor de fag... De peste culmi soarele aruncă o ultimă privire, iubitoare, asupra văilor întunecate și raza-i luminoasă și aurie, îmbrățișă, sfioasă, glia în frământările căreia atâtea doruri și atâtea suferințe se plămădiseră...

Manăstirea, bătrână, bătrână de viață, zămbia duios codrului, soarelui și Teleajănu, doinitorul iubit...

Din turla învechită, dăngănitul clopotului, chemă pe maici la Sfânta slujbă a Vecerniei...

Investmântate în rase neagră de oaie îmbrobodite cu cașnuru, purtând înclinat pe frunte comănaclul, iar pe deasupra, ca un val de vrajă, cămilafca, păseau sfioase prin umbra răcoritoare a brazilor, șoptind cucernic rugăciuni, spre izbăvirea sufletului lor...

Din ușa chiliei sale, Maica Fevronia, își plimba privirile peste culmile împădurite scăldate în văpaia aurită a amurgului.

Ochii frumoși, albaștrii, impresurați de gene negre, lungi, și de sprincene frumoase, arcuite ca două ramuri, păreau două ochiuri de senin, radiind în mijlocul unui nor întunecat de ploaie...

Obrazu-i palid, frumos încă, mărturisea suferința iar gura-i mică, roșă ca o floare de mac, părea că îngână durerosul cânt al desnădejdei...

Și nu era bătrână, maica Fevronia! dar chinurile îndurate îi dăruiseră

Pe prispa casei noastre — modă veche

*Pe prispa casei noastre—modă veche:
Azi colbăită de-al utarului cânt,
Stateam în sfat cu mama, nopți de-arândul
Sub stropi de ploi și sub bătaia de vânt...*

*Pe-atuncea eu, nu 'ntelegem durerea,
Dar mama, mi o spunea inelșor,
— O, dragul meu când n'ai noroc 'n viață,
În drumu tău, chi r cantecele mor;*

*Pe straturi florile se vestejesc,
Și tu se nchină obosite în cale;
O! de-ai fi stat cu ani mai mulți la sfat,
Ai înțelege plânsul mamei tale...*

*O mângăiam pe mama pe obraz,
Și mă jucam cu r'ua dintre picioare;
Fără să știu, că plânsul trudei ei,
Va poposi de mine așa aproape...*

*De-atunci sunt ani, sărmana mamă
S'a stins ca un opaiț parăsit,
Pe la ferestre, s'a 'nșirat pustiul,
Eu, am plecat din sat: — c'a trebuit...*

*Pe urmă, am presărați cu plâns
S'au deșirat perechi după pereche:
O, cât n'ași ga, să știu ce-a mai rămas
Din prispa casei noastre—modă veche...*

George Nutzesou

câte-va creșuri împrejurul ochilor și o dungă adâncă-i pe fruntea-i palidă că fildesul...

Intotdeauna când ieșea din chilia-i împodobită cu scoarțe frumoase, mirosind a smirnă și busuioc, și lucrute de cuvioasele-i mâini, își opria privirea pe culmile împădurite... și pieptu-i tresăltă, ispitit de o viață nouă, plină de fericire,.... o floare a dragostei frățești...

Dar... în clipa aceea, maica Fevronia era mai tristă ca niciodată...

În ochii ei senini, două lacrimi străluciau, tainic, ca două picături de rouă, pe un obraz catifelat de floare....

Ce gânduri învolburate îi năpădiră mintea și-i zdrobiau sufletul?...

..În nesfârșit, două randonețe se jucau vesele:... se apropiau, își uniau o clipă ciocurile, par'că se sărutau, apoi, cu o lovitură de aripi, se despărțeau, alergau o clipă mai departe, pentru a se întâlni iar, scoțând un strigăt, izvorât din clipa de dragoste și fericire....

Maica Fevronia, le-a privit un timp și ca un șuvoi, inspumate gânduri îi năpădiră creeri și-i zdrobiră inima....

...Pământul creiat a fost din iubire; natura întreagă e izvorul nesecat din

care toate ființele se adapă... iubire... floare ce îmbobocește, în fiecare clipă, în toate inimile....

....Dar în inima ei, Iubirea, sădită de cel Atot-puternic, trebuia să înflorească numai pentru El...

„Niciodată“ nu va crește mai mare, nu se va înălța spre cerul fermecător al zilelor de fericire....

....Și lacrimi de durere și de resemnare își facură drum pe cărarea catifelată a obrazilor ei....

...Soarele pierise după creste.... Clopotele de abia mai șopteau.... toaca lovea ritmic văzduhul cufundat în tăcere iar de vale, rău murmură mi trist ca niciodată....

Maica Fevronia trezită rar'că dintr'un vis, își făcu rugătoare cruce, își șterse ochii îmbobociți de lacrimi și porni la rugăciune....

....Zefirul pică frunțile arborilor și îngână tainic o poveste tristă de iubire....

Victor G. Dumitrescu

DOINĂ VECHĂ

Din vremi bătrâne de demult
De când străbași o cale,
Prin suferinți sau bucurii
Te chinue o jale!
Cu vântul te uniai mereu
In zile rele, bune,
Și jalea 'n suflet și-o strângeai
Când nu aveai ce spune.
Ai alergat și mai alergi
Pe drumul suferinții,
Tovarăș te-au avut în vis
Bunicii și părinții.
Când în războaie uriașe
Plângea în sânge țara,
Jalea ta ne mângâia
Pustiul și ocara!
Morții rădăciși prin văi
In urma unei lupte,
Doar tu dae-ai mai îngropai
Sub ramurile rupte.

Iar când Ardealul suspina
Sub bolta rece, mută,
Prin codrii verzi tu le spuneai
Speranța nu-i pierdută.
Te ascultau și te credeau
Că tu le spui un bine,
Și'n inimile lor pusti
Erau mai dulci suspine.
Cu tine 'n suflet sufereau
Și te strigau pe nume.
Căci numai tu le rămâneai
Tovarăș drag în lume!
Iar pe morminte părăsite
Tu răsădeai o floare,
Și mângâiai cu jalea ta
O inimă ce moare.
Ai străjnit atâtea veacuri
Mormântul tui Ștefan,
Și'n jalea ta a suspinat
Durerea unui neam!

In valul Prutului hain
Te tânguiai amar,
Când suferințele sburau
Mai taré sau mai rar.
Pe plaiurile de la Pind
Plângeai printre mioare,
Și plângi, și vei mai plânge încă
Copilă, ertătoare.
Acuma răzi, acuma plângi,
Acum ne spui povești,
Ne mângâi, și noi te iubim
Căci tu, a noastră ești!
Iar seara 'n taină lângă gard
Cu fetele de mână,
Le strecurai în sân, un dor
Ca firul alb de lână.
Crezându-te că nu le minți
Sperau, visau idile,
Ca un balsam plutesc pe inimi
Plăpânde de copile.

Iar mamele crescând copiii
Intr'una te cântau,
La căpătâiul lor curat
Când seara-i legănau.
Iar glasul tău fără cuvinte
Tot focul și-l spuneau
Mamele, când în război

Fesiorii le cădeau.
Le mângâiai neîncetat
Spunând că-i pentru țară,
Și jalea lor li se părea
Că nu-i așa amară.
La oaste când plecau flăcăii
Tovarăș le erai
De dorul celor de acasă
O vorbă le spuneai.
Cu tine 'n suflet se culcau
Pe perinile streine,
Suspiniile li se păreau
Mai dulci, că-s dela tine.

Românii te-au căutat mereu
Pe dealuri și pe văi,
In zilele când năvăleau
Dușmanii mulți și răi!
In glasul tău i-i blesteman
Să n'aibă 'n lume parte,
De fericiri sau bucurii
Și tu 'i duceai la moarte.
Ne-ai iubit ca și o mamă,
Senină și albastră,
Ai tăi am fost dela 'nceput
Și tu ai fost a noastră!
Când pe pământul rece, umed
Românul sapă, ară,
Tu, de urât mereu i-i fii
Din zori și până'n seară.
Din câmpuri verzi, noaptea vezi luna
Cum pleacă 'n spre apus,
Prin case vezi cum torc neveste
Firul alb pe fus.

Și ascuți în depărtarea largă
Cum murmură pârăul,
Sau cum în miezul trist de noapte
Se tângue pustiul.
Ascuți cum vântul se îngână
Prin codrii mari de brad,
Cum Prutul, Dunărea și Tisa
In valuri repezi cad.
Adeasa când noroade 'n șir
Spre noi au năvălit,
Te-ai înfrățit cu codrul verde
Făcând un zid cumplit.
Ai strecurat în suflet tânăr
Soldaților, tărnie,
I-ai dus cântând prin lac de sânge
In marea bătălie,
Să-și apere pământul sfânt
Cu dragoste, credință,
Și i-ai întors eroi, pe frunți
Cu flori de biuruință!

Ai plâns cu soarele 'mpreună
Ca trăznetul să-i ardă,
Pe toți streinii ce-au venit
Și-au vrut ca să ne piardă,
Și Dumnezeu te-a ascultat
Iar noi în jurul tău,
Cu tine 'n suflet și în gând.
Ne-am mântuit de rău!
Atâția ani pe câmp pusti
Ai plâns și vei mai plânge,
Când vom fi singuri, necăjiți
Tu, chinul nu-l vei stânge
Șor naște neamuri, și-or muri
Și iarăși se vor naște,

Tu vei trăi, c'asa fi-i scris
De acel ce te cunoaște.
Dușmanii dac'ar fi putut
De mult mi-te-ar fi smuls,
Dar ia-u oprit p'rae lungi
De lacrimi eari au curs.

O viață 'ntregă de te-ași scrie.
Și tot n'ași fi în stare,
Să zugrăvesc ce-ai îndurat
In vremurile amare.
Să povestească despre turc
Carpați seculari,
Calugărenii, Valea Albă
Și Mărășeștii mari.
Să povestească Grivița,
Nicopolul, Rovine,
Munți de oase și morminte
Și hoardele streine.
Bun ai fost chiar cu dușmani
După ce-au murit,
Ai plâns și pe mormântul lor
De rude părăsit
Ai fost tovarăș la părinți
Ne-ai fost tovarăș nouă,
Ne-ai strecurat balsam în suflet
Ca câmpurilor rouă.

Când Nemții ne cuprinse țara,
Și singuri rămăsesem,
Cu inimile 'ndoliate
In juru-și ne strânsesem
Erai pribeagă ea și noi,
Plângeai întunecată,
Peste pământul încă liber,
Sau țara ocupată.
Ai plâns alături cu noi
Cum plâns-ai cu părinții,
Ne-ai mângâiat rân' s'a umflat
Paharul suferinții
Iar când n'ai mai putut răbda
Te-ai răzbunat amar,
Făcând din trupurile lor
La Mărășești, hotar
De veacuri doina, tu ne cânti
De inimă albastră,
Ai tăi vom fi pân' la sfârșit
Cum tu ai fost a noastră.

A noastră ești, a celor mulți,
Săraci, flămânzi și goi,
Și te ubeam cu atâtea foc
Cum știm a iubi noi!
Sunt multe țări in larga lume
Cu cântecile line,
Dar nici un cântec nu-i frumos
Și dulce așa ca tine
Tu ești mereu fără cuvinte,
Și așa de ne'nșel asă,
Dar noi i-ai știm durerea mare
Ce 'n suflet te apasă
Cu toate că amarul chin
Tu astă-zi ni l-ai stins,
Dar tot rămâi de drag cu noi
Tovarășa la plâns
Căci ne-am deprins cu tine mult
Și traiu-i mai ușor
Când te auzim cum plângi departe
De dragoste, de dor
De veacuri doino, tu ne cânti -
De inimă albastră,
Ai tăi vom fi pân' la sfârșit
Cum tu ai fost a noastră
Pântănele-Iași. Anton Gurgu

Viziunea lui Dante

Intâlnirea lui cu Beatrice

Tabloul lui Megnian „Viziunea lui Dante” este o pagină ruptă din „Divina Comedie”.

Poetul însoțit de Virgil ne spune Pier-Angelo Fiorentino, comentatorul lui a traversat tot „Infernul”, a văzut toate suferințele și nevoile și a ajuns la sfârșitul călătoriei sale. Virgil s'a mărginit să arate elevului său ceia ce rațiunea omenească poate concepe și-l trimite pentru rest la iubita lui Beatrice. Il face să înțeleagă

elevul său îl lăsa la picioarele divinei sale Beatrice și dispărea ca o fantomă lovit de prima rază a soarelui răsărind.

Intâlnirea lui Dante cu Beatrice, care este descrisă în tabloul lui Megnian, într'o lume de adevăr, de inocență și de dragoste este fără îndoială una din cele mai frumoase scene pe care le posedă poezia modernă. Regretele, mărturisirile, emoțiile acestui om, care după zece ani

tesc dulce în largul cerului, mâinele strânse în gestul implorării, ochii umezi cerând iertare și mila tinerei și radioasei fete. Intregul acest tablou pe care Magnian a vrut să-l redea pe pânză e prins în concepția îndrăzneată a pictorului.

Scena aceasta spune Pier-Angelo Fiorentino este încadrată de o viziune apocaliptică și de o magnificență nemai auzită. Dante îmbrățișează cu o singură privire prezentul, viitorul și trecutul și luând omenirea din momentul decăderii sale, o readuce prin sacrificiuri și renunțare la acele vremuri promise de profeți.

D.

Albert Megnian: Viziunea lui Dante.

Rupe lanțuri poezie

Rupe lanțuri poezie
 Și dă unaeva... departe
 Celor inspirați o țară
 Fără năzuinți deșarte
 După ce ne-am dat obolul
 La nădejdi și la nevoi
 Poarta vieții să se 'nchidă.
 Intre ele și'ntre noi.,
 Mă zăresc însămi pe mine
 Intr'un ceas de agonie,
 Am luat harfa iubită
 Și'n amurgul aîn chilie
 Cânt așa de vreme lungă
 Lira 'ncepe-a rugini.
 Dar mai tremură prin strune
 Amintiri de melodii,
 Își mai fumegă pe vatră
 Un taciune ciuda sa...
 Rupe lanțuri poezie...
 Pentru ce-ar mai fumega.

Marla Cunjan

Filateliști

Hotărând să continuăm cu acordare de premii filatelice tuturor cititorilor „Universului Literar” cari se ocupă cu filatelia, anunțăm că la 1 Decembrie vom trage la sorți un număr de 50 de loturi. Cititorii cari voesc să participe ne vor trimite de urgență cele 3 cupoane speciale ce vor apare în „Universul Literar” Duminică 9, 16 și 24 Noembrie.

pe Dante că iubirea este izvorul tuturor bunurilor și tuturilor acțiunilor rele; apoi abia atinge chestiunea teribilă a liberului arbitru și după ce explică într'un mod curios geneza și Dante are un vis în care îi se pare că vede pe Lia simbolul vieții active, cei doi poeți ajung în Purgatoriu sau în Paradisul pământesc. Atunci Virgil vorbind pentru ultima oară cu

de desperare și lacrimi revede pe iubita lui adorată pe un car de triumf și de glorie, se îmbată de privirea-i de surășul ei, de imputările ei, atât de amare și atât de dulci. Rugăciunile sale, scâncetele inimii sale elanurile stăpânite, țipătele înăbușite într'o lume pură și sublimă, unde zgomotul pământului moare în prezența Ingerilor Domnului, care plî-

Pierre Loti

Două sărmano pasărele din Belgia

Într-o seară într'unul din orașele noastre de la Sud, un tren cu fugari belgieni intrase în gară, și bieții martiri, unu câte unul, se scoborau încet sleiți de puteri și zapăciți, pe acest peron necunoscut unde îi așteptau Francezii ca să-i găzduiască. Cărând cu ei câteva sdrențe luate la întâmplare, se suiseră în acele vagoane fără să se întrebe măcar unde îi va duce, se suiseră cu zorul să fugă, să fugă nebunește în fața grozăvenii și a morții, în fața focului, în fața schilodirilor de nespus și violurile sadice — în fața a tot ce nu se mai credea cu puțință pe pământ, dar care moțnea încă paremi se în fundul creierului pietist nemțesc și care se revărsase de odată asupra țării lor și a noastră ca o revărsare a barbariilor strămoșești.

Nu mai aveau nici sat nici familie, nici cămin, aceia care soseau acolo fără țintă, ca niște rătăciți și desna-dejdea spaimei era ogliindită în ochii tutulor.

Mulți copii, fetițe, a căror părinți, se prăpădiseră în mijlocul incendiilor sau a bătăliilor. Și erau și bunici singure acum pe lume, care fugiseră cam fără se știe de ce, nemai ținând să trăiască, dar împinse de un instinct nelămurit de conservare; pe fața acelor nu se mai deslușea nimic nici chiar desperarea, ca și când își daseră în adevăr sufletul și capul le ar fi fost fără gând.

Doi copilași perduți în aceea mulțime jalnică de plâns, se țineau strâns de mână, doi frați se vede, cel mare, care era poate de cinci ani, ocrotind pe cel mai mic care părea să fie de trei ani.

Nimeni nu-i reclama nimeni nu-i cunoștea. Cum priceuseră, cum găsiseră singuri că trebuia să se sue în acel tren și dâșli ca să nu moară? Hanele lor erau curățele și erau încălțați cu ciorapi de lână grosițori; se înțelege că aveau părinți nepretențioși dar cu rost; fără îndoială trebuie să fi fost fiul unuia din acei subimi soldați belgieni, morți ca eroii pe câmpul de onoare și care trebuie să fi avut pentru ei, în clipa morții, o ultimă gândire de dragoste. Ei nici nu plângeau, așa erau de coplesiti de oboseală și de somn; dar abia se mai țineau pe picioare. Nu erau în stare să răspundă când îi întreba cineva, dar nu vroiau mai cu seamă să se despartă unul de altul. — Doamne ferește. În fine cel mare încleștându-și mâna într'una peste acela a celui lalt, de frică să nu-l piardă, își dete seama de odată de rolul lui de protector și găsi puterea să vorbească cu

doamna cu brățara pe braț aplecată spre el.

„Doamnă” zise el cu o voce subțirică rugă oare și pe jumătate admirată. „Doamnă”, o să ne culce curând?”

În acea clipa era tot ce mai puteau dori, tot ce așteptau dela mila oamenilor: să-i culce. Îl culcară lute, bine înțeles și admiră îndată ținându-se tot de mână în brațele cufundați amândoi în același minut în liniștea inconștientă a somnului copilăresc....

Odaă, este mult de atunci, în marea Chinei pe vremea războiului, două pasărele spriate, două pasărele minuscule și mai mici decât vrăbiile noastre ajuns seră nu știu cum pe bordul vasului nostru de război, în apartamentele amiralului nostru și toată ziua fără ca să caute cineva să le sperie, zburaseră de colo până colo cățărându-se pe ciubucările odăi, sau pe plantele verzi.

Se noptase, și eu le uitasem, când amiralul mă chemă. Era ca să mi le arate, cu înduioșare, cele două musafiri, care se culcaseră în odăea lui, într'un picioruș pe o sfornică de mătase care trecea pe deasupra patului său Aproape foarte aproape una de alta, se făcuseră două gheme de pene care se atingeau aproape împreunate, dormeau fără cea mai mică teamă, ca și cum ar fi fost foarte sigure de îndurarea noastră....

Și acei sărmani belgieni, adormiți alături unul de altul, m'au făcut să-mi aduc aminte de acele două pasărele pierdute în mijlocul mării Chinei Era aceași în:redere și acelaș somn nevinnovat: dar îngrijiri mult mai blânde trebuiau să vegheze asupra lor.

Tradus de Eufrosina Pallă

SONET

Iubita mea, e iarăși primăvara
Și pomii pe aleile grădinii,
Zăbind cuminiți în zămbetul luminii
Ca niște cavaleri se'investmăntară.

Indantelați, gătiți de sârbătoare
Să ne întâmpine pe noi străinii,
Dar sufletul de amintire plin ni-i
Ca de-o aromă 'nchisă 'ntr'o floare.

E primăvară. Simți cum viața crește
În ori-ce vrej și'n sufletele noastre
Și cum cuprinde zările albastre.

Și cum un dor în noi ni se trezește,
Ca mugurul sfios zăbind sub rouă
Un dor de-o dragoste senină, nouă.

Petre Antonescu

Bătrânul

În jiltul învechit și el
Cu capu 'n piept, fără cuvinte,
Stătea bătrânul singurel
Și-și retrăia momente sfinte.

Prin nourașii albi și groși
Lăsați de pipa-i afumată,
Cu ochii plini de lacrimi, roși
Un gând fugar par'că și-l cată.

Și bucuos din căud în când
Zămbește, fără să-și dea seamă,
Învătuț de dragu-i gând
C'nel spre vremii uitate cheamă.

Apoi de vraja lui învins
Et în etează să fumeze
Și'n haos de-amintiri cuprins
Adoarme, 'ncepe să viseze

Emil Hanganu

La Rochefoucauld

Maxime despre femei

Din toate pasiunile violente, aceea care stă mai puțin rău femeilor, este amorul.

***

Femeile care iubesc iartă mai ușor indiscrețiunile mari, decât micile infidelități.

***

Cochetele își fac onoare de a fi geloase de amanții lor, spre a ascunde că sunt invidioase de alte femei.

***

Cea mai mare parte din femeile cinstite, sunt comori ascunse, care nu sunt în siguranță de cât pentru că nu le caută nimeni.

***

Spiritul celor mai multe femei servește mai mult a întări nebunia, de cât rațiunea lor,

***

Femeile pot mai puțin să se ridice deasupra cochetăriei de cât deasupra pasiunii lor.

***

Cea mai mare parte a femeilor nu plâng atât moartea amanților lor, pentru că i-ar fi iubit, cât spre a părea mai demne de-a fi iubite.

***

Cea mai mare parte a femeilor se dau mai mult din slăbiciune de cât din pasiune. De-acolo vine că, de obicei, oamenii întreprinzători reușesc mai bine decât alții, chiar de nu ar fi mai demni de iubire.

Culese și traduse de

Vasile I. Popescu-Topoloveni

Amintiri despre Oscar Wilde

„La Londra, în Anglia, în Europa, în toată lumea, i se răspândea gloria ca aceea a unui zeu. Teatrele îi reprezentau piesele, editorii se întreceau să-i tipărească și să-i traducă volumele. Mulțumit de el însuși, Wilde sorbea viața prin toate simțurile; căută ineditul, iubea emoția. Iubea *Viața* și se contopea întrânsa.

Și deodată *drama*; procesul, umilirea generală, fuga prietenilor și închisoarea. Doi ani a fost numai un *C. 33*, insigna lui de onoare. A eșit înșă de acolo purificat. Cunoscușe mila, mila pentru cei ce suferă și pentru cei ce asupresc, și și pierduse orice urmă de egoism și înălțare de sine.

„*De profundis*” — dureroasele amintiri din închisoare — o dovedește.....

Dar văd că mă depătez de cele ce voiam să scriu acum. O analiză a operii lui Wilde, nu încerc; nici încăl o iconă, cât de sumară, a sufletului lui înainte și după „*dramă*”. Cu atât mai puțin vreau povestii viața acestui „*Petronius*” al veacului XV-lea. Nimic decât un mănunchi de amintiri, despre Wilde, prelucrate și traduse din volumul lui André Gide, „*Prétextes*” (190.) Gide l'a cunoscut și a fost întrucâtva intim cu autorul „*Salomeei*”. De aceea însemnările sale sunt prețioase.

Wilde povestea întotdeauna când se afla în societate, ba încă povestea numai el singur. Și era ascultat cu sfînțenie, pentru că poveștile lui erau cu mult mai frumoase de cât cele mai minunate pagini pe care le semnase vreodată *Legende* cari nu cuprind mai mult de o sută de cuvinte. — gândite în clipa lui de singurătate sau atunci născocite — poeme cu înțeles tainic, simboluri ferecate și neînțelese, ironie și imaginație... de aceea ascultau prietenii și cunoscuții lui Wilde, înainte de proces. Iată una dintr'osută, pe care o transcrie din memorie, Gide;

„Era odată un om iubit în satul său, pentru că istorisise povești. În fiecare dimineață el eșea din sat și când intra seara, toți muncitorii, după ce salahoriseră întreaga zi s'adunau în jurul său și-i spuneau; haide! Povestește ce ai văzut tu astăzi? — El povestea: Am văzut în pădure un păun care cânta din flaut și care făcea să danseze în horă micuții silvani. — Povestește încă; ce ai mai văzut? spuneau oamenii. Când am ajuns pe malul mării, am văzut trei sirene pe crestele valurilor și cari își vopseau cu pensule de aur părul lor verde. — Și oamenii îi iubeau pentru că le istorisise povești.

„Intr'o dimineață el părăsi satul ca în toate diminețile — dar când ajunse

pe malul mării, iată că zărește trei sirene, trei sirene pe crestele valurilor și care își vopseau u pensule de aur, părul lor verde. Și cum el își urma drumul văzu, apropiindu-se de pădure, un păun ce cânta din flaut într'o horă de silvani... În acea seară, când intră în satul său și fu întrebat ca în celelalte seri; haide, povestește; ce-ai văzut? El răspunse: N'am văzut nimic!”.....

Iar povestirile acestea simbolice erau spuse de Wilde nu pentru plăcerea de a și distra prietenii ci pentru exprimarea gândurilor sale. El nu se putea, exprima altfel și s'a supărat, scrie Gide, când a citit într'uziar ca: „Di Wilde face foarte bine că-și îmbracă ideile sub un vestmânt de fabulă, pentru ale face mai repede înțelese de cetitori.” — Ei nu pot oare pricepe că în creația mea nu poate lua altfel naștere o idee, decât ascunsă într'o legendă sau un simbol?” (ambele citate sunt făcute din memorie). Discuțiile lui Wilde — dar discută foarte rar — erau un basm cu o mie și una de povestiri, în care fiecare povestire era un argument. De aceea luate aparte, sunt atât de greu de interpretat.

Wilde părea mult mai „rafinat” în lume, de cât era. Mulțimea îl socotea un Neron și aceeași pentru că scriitorului îi plăcuse întotdeauna să afeceteze față de cei mulți o atitudine zeească și disprețuitoare, să pozeze într'un nou Parmenide blazat — pe al cărui suflet nici un sentiment omenesc nu-l mai poate turbura. Cu toate acestea Wilde se analiza pe el însuși, analiza pe cei din jurul lui, și încă atât de bine încât a putut prezice *catastrofa procesului*.

Și cea mai bună definiție a operii sale tot el a dat-o — mărturisind'o într'o zi lui Gide; „Vrei să știi marea dramă a vieții mele? — Eu mi am pus geniul în viață; n'am pus de cât talentul în operă”.

În temnița Wilde a suferit mult din pricina directorului închisorii, un om fără imaginație. Noroc că după șase luni l'a înlocuit un altul care respecta talentul ocașului *C. 33* și îi îngăduia orice lectură.

Deținuții aveau o singură oră pe zi liberă, și atunci se plimbau în șir necăndu-și voe nici să întoarcă capul nici să vorbească cu tovarășii. Odată *C. 33* aude o șoaptă:

— Tu trebuie că suferi mai mult de cât noi, Wilde!

Și vorba aceasta atât de simplă, îi rescoldi sufletul și îi arătă un sentiment pe care el nu-l cunoscușe; *mila*. Și atât de mare fu schimbare ce se

petrecu în sufletul lui, în cât cu greși putu sfârși ora de plimbare.

Convorbirea se prelungi apoi și în celelalte zile, dar paznicul observându-i îi trimise „spre cercetere” în biroul directorului închisorii. Fură întreogați separat ca să se afle cine începuse vorba și că acesta să și ia pedeapsa îndoiță. Amândoi pretindeau însă că vorbise întâi, astfel că „ancheta” neaducând la nici un rezultat, se aleseră fiecare cu câte cinsprezece zile de carceră.

Sfârșindu și osânda Wilde veni în Franța și se statornici în satul Berneval, sub numele de Sébastien Melmoth. Voia să scrie o dramă „*Pharaon*” și cu ea să apară la Paris.

Încerca oarecum o reabilitare și mândria lui nu-i permitea să întrețină o nouă glorie într'o capitală unde fusese atâta timp adorat. Gide l-a vizitat la Berneval. Se schimbăse mult; egoismul îl părăsise și păstrase numai mândria, dar o mândrie plină de bunătate și dragoste pentru cei umili. Nu mai povestea. Recunoștea că închisoarea îi făcuse bine și și închipuia planuri de opere viitoare.

Dar Gide îl întâlni peste puțin la Paris. Nu mai era gentlemanul de altădată, „arbitrizer elegantiarom” al lumii întregi. Mânșetele puțin prăfuite, cămașa cam prea mult putată. Venise fără „*Pharaon*”. Nu mai putea suferi Bernevalul și nu mai putea scrie așa cum scria înainte. Ca și „omul” din povestirea mai sus tradusa, când a cunoscut adevărul (realitatea) nu-l mai putea mărturisi — pentru că mărturisise înainte sub numele lui tot felul de închipuiri cari nu aveau nimic de-a face cu lumea reală.

Wilde n'a mai scris nimic. A murit chiar peste puțin și a fost urmat numai de șapte persoane, dintre cari nu toate au ajuns la cimitir...

Traduc însă aci sfârșitul ultimei întrevederi a lui Wilde cu Gide;

Când odată, înălneam pe Verlaine, nu roșeam de el reluă Wilde cu o încercare de mândrie. Eram bogat, vesel, acoperit de glorie, dar simțeam că a fi văzut aproape de el era o onoare, chiar când Verlaine era beat...

Apoi, temându se, cred, să nu plictisească pe G..., schimbă brusc tonul, încercă să aiba spirit, să glumească; devine lugubru. Amintirea mea rămâne aci peste puțină de dureroasă. În sfârșit G... și cu mine ne ridicăm. Wilde ține să plătească consumațiile. Eram să-i spun adio când el ma luă deoparte și, confuz, cu glasul coborât:

— Ascultă, îmi spuse el, trebuie să știi... sunt absolut fără mijloace...

Silviu Nicoră

Proiecte de villor

Vârsta lor

— Ce ai să faci când vei fi mare?
— O să mă distrez punând aceiași întrebare copiilor...

— Uite draga mea un colier cu 18 perle... Câte una de fiecare an al tău pe care îl împlinesti azi...
— Ei bine nu pot să-ți mai ascund... Am 25 ani.

Cine a descoperit America?

Astăzi este bine stabilit că America n'a fost descoperită de Cristof Columb. Acesta n'a atins nici un moment pământul Americii de Nord. Pe de altă parte, pământurile care au fost numite mai târziu Noua-Scoție și Cap Cod, fuseseră abordate încă de la sfârșitul secolului X de către norvegianul Leif Ericson, trimis în misiune de regele Norvegiei Olaf Trygvasson.

Relațiunea acestor călătorii există în mai multe exemplare în capitalele scandinave; se găsește și la Copenhaga, într'un manuscris din 1073. Biblioteca Vailcanului posedă și ea o copie de care, este mai mult decât oprobabil, că a luat cunoștința și Columb: lucru ce explică siguranța sa neclintită că va da de pământ, în timp ce tovarășii săi desperaseră. *El știa.*

Cu mult înainte de Vikingi, oam-ni veniți d-ia Est debarcaseră în America și — probabil — întemeiaseră acolo așezăminte.

S'au putut descifra inscripțiunile *feni-ciene* pe stâncile ce le desco eră Amazonul când apele vin mici. Iar în pădurile pretinse virgine, pe malurile imenselor fluviu, se desgroapă ruine de cetăți puternice ce n'au fost construite în nici un caz de rasa roșie.

— g. —

Poșta redacției

Albi, loco. — Cele trei poezii trimise nu sunt potrivite caracterului revistei noastre. De altfel ne îndoiim că vă aparțiu, de vreme ce după fond și mai ales după formă n'au structura versului d-tale obicinuit.

S. Duma, Sibiu. — Nu cadrează cu felul de a fi al revistei. Vi le ținem la dispoziție.

Crème Simon

CREMA SIMON

Această cremă igienică și binefacătoare albește și înmoșie pielea dădu-i o mîldire și o catifelare fără pereche. Ea conservă femeii frumusețea și frăgezimea tinereții.

CREMA SIMON

face să dispară toate micile alterări ale epidermei: crăpături, degerături, roșeață, părții, etc. Crema trebuie întinsă pe pielea încă umedă.

Pudra și Săpunul Simon

Citiți „Veselia”

BON No. 1.

Pentru participarea la tragerea a 50 de loturi filatelice

Vizitați Cinema „VLAICU”

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase și instructive